

VÁLOGATOTT TURISZTIKAI LÁTNIVALÓK

10.2. Az Eger-patak története

Az Eger-patak Eger ékszerként csendesen csörgedező, áttetsző vízfolyás; máskor barnás színű, zordan hömpölygő áradat, városképünk elválaszthatatlan díszé. Szépségét nem csupán az egriek és az ide látogatók csodálhatják, hiszen a 68 km hosszan húzódó patak Balaton, Mikófalva, Mónosbél és Szarvaskő településeket érintve jut el városunkig. Eger alatt Andornaktálya, Nagytálya és Maklár településén halad át, majd a Rima-patak és az Eger-csatorna néven folyik tovább. Négyes község után torkollik a Tiszába.

Kialakulása döntően a pleisztocén időszakra (1,8 millió év – 10 000 év) tehető (Pinczés, 1957; Hevesi, 1980; Dobos, 2002). Az Eger-patak elődje már a miocén végén egy elsekélyesedő tenger öbölbe torkollott Szarvaskőnél. Ekkor a patak még csak egy forráság lehetett. A völgy középső szakasza a pleisztocénben erőteljesen megemelkedett, így a patak az éghajlatváltozások és tektonikus mozgások miatt szakaszosan újra és újra bevészte medrét az alapkőzetbe, s teraszos völgyet alakított ki. Az Eger-völgy Szarvaskő körüli részlete regressziós alapon létrejött epigenetikus völgy. Ma már 5 terasz kíséri a patakot, amelyek hol szépen fejlettek, hol csak kisebb maradvány foltokban jelennek meg, de mindenképpen változatos domborzati karaktert és tájképet biztosítanak Eger városában. A patak völgy kisebb medencéket is felfűz, ezek 50-100 m vagy 200-250 m szélesek és legtöbbször teraszos kifejlődésű. Eger városától délre a patak hatalmas hordalékkúpot épített, amely az egész pleisztocén során épült. A patak ártere a holocénban keletkezett (10 000 év – napjainkig).

Az Eger-patak történetében több pusztító árvíz is szerepel. 1757-ben a várost védő északi városfal is a víz áldozata lett, így helyébe lépett az 1781-ben megépült *Posuerunt*. 1878. augusztus 31-én azonban ezt is ledöntötte az árvíz. Az akkori vízszintet vörös márványtáblák jelzik a városban.

A SELECTION OF TOURISTIC SIGHTS

10.2. The story of the Eger-stream

The Eger-stream is a clear watercourse quietly gurgling, Eger's jewel; at other times it is a brownish gush grimly rolling around, inseparable decoration of our cityscape. Its beauty can not only be admired by the people of Eger and the ones visiting here since it stretches over 68 kilometres touching on the settlements of Balaton, Mikófalva, Mónosbél and Szarvaskő before arriving in our town. After Eger it flows through Andornaktálya, Nagytálya and Maklár then goes on under the names of the Rima-stream and the Eger-canal. It joins the Tisza after the village of Négyes.

Its formation can be dated back mainly to the Pleistocene age (1.8 million years – 10,000 years) (Pinczés, 1957; Hevesi, 1980; Dobos, 2002). The predecessor of the Eger stream already flowed into an ulcerated cove at the end of the Miocene at Szarvaskő. At this time the stream must have only been a branch of a spring. The middle section of the valley strongly increased in the Pleistocene period thus, on account of the climate changes and tectonic movements, the stream eroded and etched its bed in sections into the bedrock again and again creating a terraced valley. The part of the Eger valley around Szarvaskő is an epigenetic valley on a regressive base. Today 5 terraces, which have nicely evolved in some places, escort the stream and in some places only appear in remaining spots; however they provide a diversified landscape and character to Eger. The stream valley links smaller basins together, they are 50-100 m or 200-250 m wide and mostly developed in terraces. South of the town of Eger the stream has built a huge alluvial cone that was growing through the entire Pleistocene. The flood basin was formed in the Holocene (10 000 years ago – today).

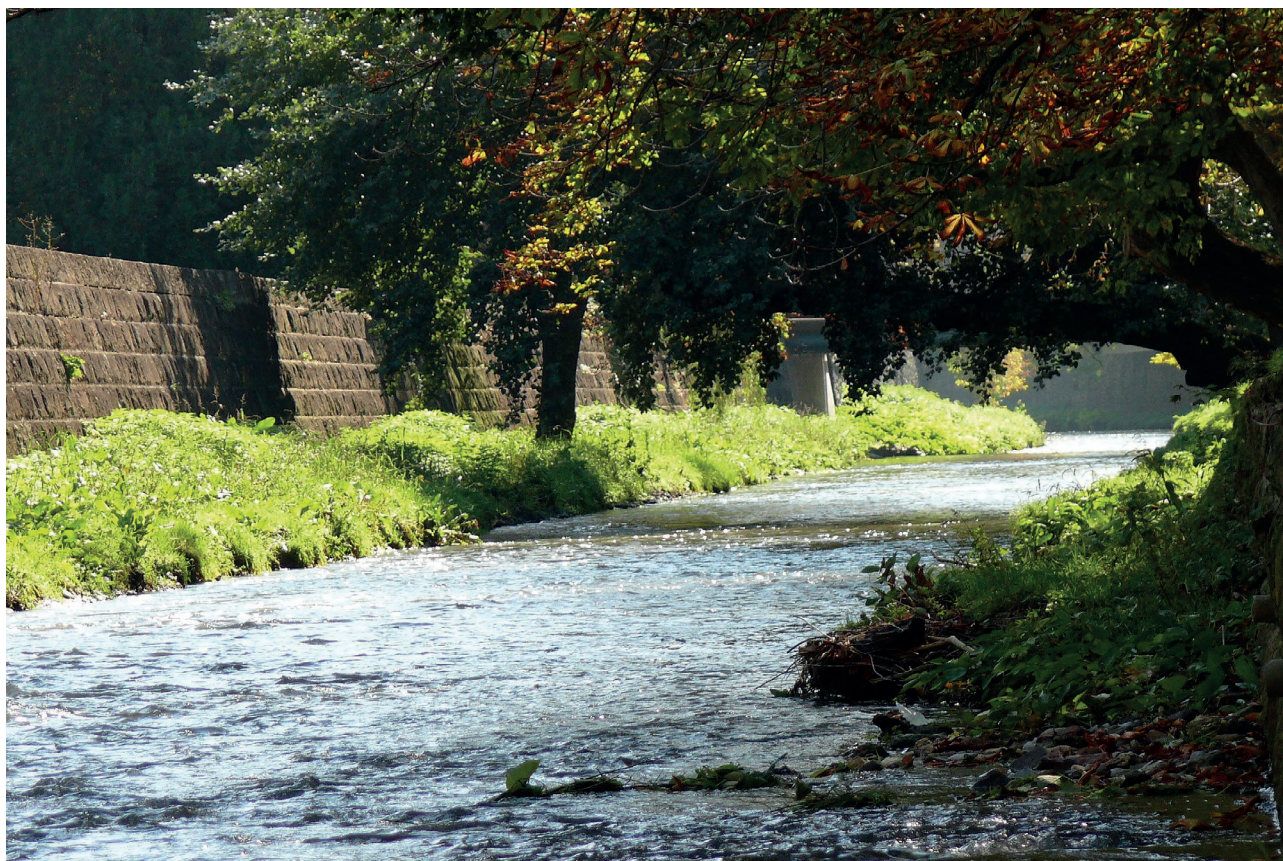
There are several devastating floods in the history of the Eger stream. In 1757 the northern city wall protecting the town also fell victim to the water, in its place the *Posuerunt* was built in 1781, however this was demolished by the flood

A patak arculata nagyon változatos a forrástól a torkolatig, ennek megfelelően megtalálható benne tipikusan hegyvidéki és alföldi fajok is. Egeren belül különböző mértékű és jellegű antropogén hatás éri a patakat, melyek közül a kommunális hulladék mennyisége egyéni odafigyeléssel és a lakosság összefogásával is csökkenthető. Eger környezettudatos lakói az utóbbi években a civil szervezetek és az önkormányzat koordinálásával sokat tettek a patak tisztaságáért a pataktakarítások alkalmával (10.3. ábra).

Gazdag állatvilága leginkább a hidak alatt úszkáló fejes domolykók (*Leuciscus cephalus*) és tőkés récék (*Anas platyrhynchos*) által tűnik fel. Sajnos az átvágások, kotrások, betonozás lényegesen befolyásolják a vízfolyás, mint élőhely minőségét, így élővilágát is. Ennek megfelelően a faunáját kü-

on the 31st of August 1878. The levels of the flood waters from those days are marked by red marble plaques around the town.

The identity of the stream is rather diversified from its source to its confluence, in accordance with this both typically mountainous and plains species can be found in it. Within Eger the stream is affected by anthropogenic effects of different scales and types, of which the amount of communal waste could be reduced by the cooperation of the people and the attention of the individuals. In recent years the environment-conscious people of Eger, with the coordination of civil organisations and the local government, have done a lot for the cleanliness of the stream as and when they got involved in its cleaning (Figure 10.3.).

10.3. ábra. Az Eger-patak takarítás utáni medre
(fotó: Korompainé Szitta Emese)

Figure 10.3. The channel of the Eger stream in Eger
(photo by Emese Korompainé Szitta)

lőféle ökológiai igényű fajok alkotják. A felsőbb szakaszok mederanyaga köves, kavicsos. A patak itt többnyire gyorsfolyású. Bolharákok, tegzes-, kérész, álkérész lárvák mellett például különböző – hegy- és dombvidéki - halfajokkal találkozhatunk. Ilyen a kövicsík (*Barbatula barbatula*) és a fenékjáró küllő (*Gobio gobio*). Mindkét faj védett. A mederhez kapcsolódó kiöblösödésekben a víz

The rich fauna can be noticed mostly by the Chub (*Leuciscus cephalus*) and the Mallards (*Anas platyrhynchos*) swimming under the bridges. Unfortunately the transections, dredging and concreting significantly influence the quality of the watercourse as a habitat, and its fauna. Accordingly its fauna is formed by species with different ecological requirements. The material of the bed

sebessége lassul, ahol vízibogarak és poloskák élnek, de halivadékok, szitakötőlárvák is megbújnak a növényzetben, vagy a finom sóderben. A strand területéről befolyó, mélykarsztból származó meleg víz, speciális élőhelyet biztosít a trópusi csigák és növények számára.

Az Eger-patak védett és fokozottan védett állatoknak is otthont ad, melyek kiemelkedő természetvédelmi jelentőséggel bírnak. A korábban említett halfajokon kívül védett például a kecskebéka (*Rana esculenta*) és a vízisikló (*Natrix natrix*), fokozottan védett a vidra (*Lutra lutra*). Fontos, hogy tudatában legyünk patakunk értékességének, sebezhetőségének és akár csak egy kis odafigyeléssel is tegyünk érte nap, mint nap.

on the upper sections is covered in rocks and pebbles. Here the stream is mostly fast flowing. We can see alongside Flea Crabs, Quiver, Mayfly and Stonefly larva different mountainous and hill country fish species such as the Stone Loach (*Barbatula barbatula*) and the Gudgeon (*Gobio gobio*). Both species are protected. In the flares connected to the bed the speed of the water decreases, there water insects and chinch live, but also fish spawn and dragonfly larva are hiding in the vegetation or in the fine gravel. The warm water seeping in, from the area of the strand originating in the deep karst, provides a special habitat for the tropical snails and plants.

The Eger Stream provides a habitat to both protected and specially protected animals that have outstanding significance from a conservation point of view. Apart from the fish species mentioned before others protected are for example the Bullfrog (*Rana esculenta*) and the Grass snake (*Natrix natrix*), specially protected is the Otter (*Lutra lutra*). It is important to be aware of the value and fragility of our stream and do something for it, on a daily basis, by paying a little attention.